האשה נקנית פרק ראשון קידושין טו.

מסורת הש"ס

ו) ספרי פ' ראה פיס' קכג ומכות כד: יבמות קד. מנחות י"., ב) [בכת"י טפס: ש"מ מרתי], ג) [בכת"י טפס: אמור (ולכשין הפסוקו)], ד) [לקמן י' ע"ב. ועי' תוס' סוטה כג ע"ב ד"ה בגנימתן], ה) [לקמן כב.], ו) [לקמן טז:], ז) כתובות יט. פב. גיטין לז. סנהדרין לח. כ"ק מ:. ח) ספרי פ' ראה [לקמן כ. וש"נ], ט) מ"כ פ' בהר פרק ג, י) סס פרק כ, כ) [בכת"י טפס: רכ], ל) [לקמן כח ע"ב], מ) רש"ל ע"ש, נ) [ויקרא כה. מ], ס) [לקמן כב ע"ב], ע) [מות כה, ו], פ) [כן הוא בהגרי"א בכתובות קד. ע"ש], צ) [בכת קל ע"ב], ק) [ספרי היסר סימן תרע"ו], ר) [כתובות יג ע"ב], ש) [פרשת בהר סימן פ"ו], ת) [דפרשת ראה], א) [וע' תוס' כתובות מג. ד"ה ל"ג וע"ע תוס' ב"ק פז: ד"ה דמחכ], ב) [סוטה כב ע"ב], ג) [אע"ל לו לחכי ולא הכי ואמת לו למגרס ולא].

הגהות הגר"א

[א] גם' (ויורשיו אמתי לא שכיר כי' הלא פעולתו ליורשיו אלא) אע"מ וכ"ב ואדרך תרי לי כתיבי ואדרך הכוא מכני ליה לו ולא לגע"מ כל"ל:

מוסף רש"י

ונאמר להלן אחרן. דשמן שכיר ולא אלעזרך אתי למידרש אחן אחן דלעיטה דכתיב ולא אחויו את אחוו אחוו מה דמלורע ימנית אף דלעיטה ימנית (מנחות י.) בפרשת מלורע שכיר כתיב על מנוך אחן הימנית וקרא ימיהה (זכתים כד:) דמלורע עני מיתבר לגמרי (יבמות קד.) דפרשת מלורע מוסנה הוא הכיא דעני דסולה כתיבן במלורע שכיר (שבת קלא.). ראם אמר יאמר העבד. עבד נרצע ואין אמה נרצעת (דברים טו יז). ונתן לאשר אשם לו. לאשר הלוהו לו לא נאמר אלא לאשר אשם לו. לאשר הקנו שלו, נכ"ק (קי.) אמרינן אשם זה קנן (פסחים לא. וכע"ז כתובות יט.). אלא מתיב לאשר עשה בו (כתובות פב.). מכאן שרבו מוסר לו שפחה כנענית. והולדת לאדון (דברים טו יח). שהולד לרבו כגיס מפשחתו (תוזרה ל.).

תוס' ר"י הזקן

אשם. זה הקרן, כדאיתא בהגדול (ב"ק קי. אן). ונתן לאשר אשם לו (במדבר ה. ז), למי שהקרן שלו, כלומר לאשר הוא חייב לו. לא מכירא לן כרבי נתן. אלא יכול למימר לאו בעל דברים דידי את, הילכך לא צריך לו ג) ולא גבינן ליה מיד האדון למתביה לבעל חובו, ואתא לו ולא למוכר עצמו, ש"מ דמילתא דר' נתן שייכא אע"פ שלא נשתעבדו לו מכח הלואה. ומסתברא שאין זה הדין לשכירות פועל. ואע"ג דאמרינן שכיר קרייה רחמנא, לאו למימרא שכל מה שיש בעבד עברי יש בשכיר, דהא הענקה אינה בשכיר, אלא שכל מה שיש בשכיר יש בעבד עברי. ואיכא מאן דאמר דה"ה לשכירות פועל דלא גבינן מיד האדון למתביה לבעל חובו, דשכיר קרייה רחמנא.

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהל' מחוסרי כפרה הל' ב]:
קמב ב מיי' פ"ג מהל' עבדים הלכה ט:
קמג ג מיי' שם הל' יג:
קמד ד מיי' שם הל' יז:
קמה ה מיי' שם הל' טו:
קמו ו מיי' פ"ב מהל' מלוה ולוה הל' ו ומע"מ פסקן לג טוש"ע ח"מ סי' פו סעיף ג:
קמז ז מיי' פ"ג מהל' עבדים הלכה ג:
קמח ח מיי' שם פ"ב הלכה כ:
קמט ט מיי' שם פ"ג הלכה ו:

תורה אור השלם

1. ונתן הכהן מן השמן אשר על כפו על חנוך אזן המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית על מקום דם האשם:
ויקרא יד כח
2. ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי:
שמות כא ה
3. העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר ברכך יי אלהיך תתן לו:
דברים טו יד
4. והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו:
במדבר ה ז
5. אם אדניו יתן לו אשה וילדה בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בנפש:
שמות כא ד
6. לא יקשה בעינך בשלחך אתו חפשי מעמך כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים וברכך יי אלהיך בכל אשר תעשה: דברים טו יח
7. והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך:
דברים טו טז
8. וי"צא מעמך הוא וכניו עמו ושב אל משפחתו ואל אחזת אבתיו ישוב:
ויקרא כה מא
9. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשובו:
ויקרא כה י

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ונאמר ובו' בבמדרש עני. עיין מכמות דף ע ע"ב רש"י ד"ה ומתעני ליה לי"ת:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה הכוא מעבוטא מאדון נפקא לן: (ב) תוס' ד"ה ואדרך פי' וכו' וכמי נפרש הא דלעיל:

מוסף תוספות

א. ובמתנה משני צדדין למדין ראין משיכין. רשב"א. ב. וקסבר ר' אליעזר דמופנה מצד אחד למדין ומשיכין. תוס' הרא"ש. ג. דיחיד ורבים הלכה כרבים. רשב"א. ד. גבי הא דתניא ענק עבד עברי לעצמו. תוס' הרא"ש. ה. ורבא נמי אית ליה דרב נחמן במי שהיה נשוי (כתובות עב.). תוס' טוך ע"ש. ז. דלאו חד טעמא נינהו. שם. דלאו הא בהא תליא דכל חד מקרא באנפי נפשיה דייקינן ליה. רשב"א. ז. לאו למיכרא דתושאי היא ויחידאה ולית הלכתא כוותיה. ריטב"א. ח. דבגון מודו בה אלא נקטינן

ואידך [ג]נ"ש היא דאתא. פי' וגריך שתהא מופנה מצני לדדין[א] דאי אינה מופנה אלא מנד אחד איכא מ"ד (נגדה דף כב:) דלמידין ומשיכין[ב] ומאי משיכין דאיכא למיפרך [ד]מה למלוגע שכן טעון עץ מרח ואחוז ומני תולעת: **ואידך.** פי' ת"ק בעלמא נמי לא ס"ל כר' נתן מכאן מדקדקין דאין הלכה כר' נתן דהא ר"ש וכנגן פליגי בדר' נתן ור' אליעזר דשמותי הוא[ג] סבר כר' נתן והלכה כרבנן[ד] ועוד מדקדק ר"ת מהא דאמר לקמן פ' האומר (דף פט.) גבי אומפזיכיה דר' שמלאי ממזרת הוה א"ל אי קדימתך טהרתיכו לבנך ומפרש משום דא"ל זיל גנוב ואחדנן לעבד עברי ואי מוכר עצמו רבו אומר לו שפחה כנענית למה ליה למימר זיל גנוב ה"ל למימר זיל זבון עצמך אלא ש"מ דאין הלכה כר"א דודאי מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית וכי היכי דבהא לית הילכתא כוותיה בהא דקאמר מעניקין לו נמי ליתא הילכתא כוותיה אלא ודאי אין מעניקין לו כת"ק ועוד דאיה מהא דאמר לקמן[ד] (דף טז:) הא מני מוטלי היא דאמר לו ולא לבעל חובו משמע דאין הלכה כוותיה וכ"ת[ה] וכ"ש פי' דהלכה כר' נתן דהא נגי פליגתא דאביי ורבא בפרק כל שעה (פסחים דף לא.) דאמר רבא מכאן ולהבא הוא גובה אי אפשר לרבא ליישב אליבא דרב נחמן דאמר יומיים שגבו קרקע בחזקת אביהן בעל חוב חחר וגובה אותה מהן אלא כר' נתן וקי"ל כרב נחמן בדיני[ו] ורבא נמי דחק להעמידה כמותו[ז] וקי"ל כרבא גבי אביי ומה שהגאמתי דמדלית הילכתא כר"א בהא דרבו מוסר לו שפחה כנענית ה"נ נימא דלית הילכתא כוותיה בהא דמעניקין לו אין זה ראיה דילמא בהא ליתא אין הלכה כמותו אבל בתחריני הלכתא כוותיה[ו] ועוד דשמעת גם בהא דמוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית נמי הילכתא כוותיה והא דנקט התם זיל גנוב לרווחת דמילתא נקט דמכרוהו ב"ד כ"ע מודו דרבו מוסר לו שפחה כנענית ומה שאומר דר"א שמותי הוא ברוב ספרים גרס ר' אלעזר והא דקאמר מוטלי היא[ז] דילמא הכי קאמר מוטלי היא וס"ל כוותיה[ח] וה"ל נתנאל מפרש לגבי מלוה כ"ע אית להו כר' נתן והכי נפרש (ב) לעיל אלינא דר"א אלא לו ולא לבעל חובו משום דסכירא לן בעלמא כר' נתן בשאר שכירות שמוליאין מזה ונותנין לזה אמת לו ומפקיה פי' שאינו מעלה הענקה לנ"מ ואידך ת"ק בעלמא נמי פי' בשאר שכירות לא קי"ל כר' נתן משום דטרח בגופו אבל בנ"מ כ"ע אית להו דרבי נתן כדפי'[ט]:

ואידך אי מהתם ה"א ח"מ מדעתיה. אף על גב דמדעתו מאם אדוניו יתן לו אשה נפקא מ"מ הוה אמינא דלהרלאת אדון קאמי: **כי** טוב לו עמך. ה"ל אנרסם גרים כשכיר כמוהב יהיה עמך[ד] (ויקרא כה) דמהתם ילפינן בת"כ[ב] אבל בספרי[ג] לא דרש מידי מכי טוב לו עמך דאין זה לוי אלא סיפור דברים בעלמא[ד]:

איזהו דבר שנוהג באיש ואינו נוהג באשה. ואם תאמר ואימא זו מכרוהו ב"ד לא שייך בהאשה דכתיב (שמות כב) בגניבתו ולא בגניבתה[ה] וי"ל דמ"מ אם מכירה עוהגת באשה אבל אם לריעה אינו נוהג באשה [ומיהה דכיון דקרא לא משמע אלא בגרעא למאי אינטריך למימר אי במכרוהו ב"ד [אמאי]

ואידך ה[ו]ריא שוה הוא דאתא. [ז]דתניא רבי אליעזר אומר מנין לרציעה שהיא באזן ימנית נאמר כאן אזן ונאמר להלן אזן[א] מה להלן ימין[ב] אף כאן ימין ואידך א"כ לימא קרא אזן מאי אזנו[ג] ואידך ההוא מיבעי ליה אזנו ולא אזנה ואידך נפקא לה מואם[ד] יאמר העבד העבד ולא אמה[ה] ואידך מיבעי ליה [ו]עד שיאמר כשהוא עבד ואידך מעבד העבד נפקא ואידך עבד העבד לא דריש מ"מ דתנא קמא דאמר מוכר עצמו אין מעניקין לו מיעט רחמנא גבי מכרוהו ב"ד[ז] העניק תעניק לו לו ולא למוכר עצמו ואידך ההוא מיבעי ליה לו ולא ליורשיו [א] יורשיו אמאי לא שכיר קרייה רחמנא מה שכיר פעולתו ליורשיו אף האי פעולתו ליורשיו אלא [ח]לו ולא לבעל חובו מדסבירא לן בעלמא כרבי נתן דתניא [ט]א"ר נתן [י]מנין לנושה בחברו מנה וחברו בחברו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל [כ]ונתן לאשר אשם לו אתא לו לאפוקי ואידך בעלמא נמי לא סבירא לן כרבי נתן מ"מ דת"ק דאמר מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית מיעט רחמנא גבי מכרוהו ב"ד[ל] אם אדוניו יתן לו אשה לו ולא למוכר עצמו ואידך לו [מ]בעל כרחו ואידך מבי משנה שכר שכיר נפקא דתניא [נ]כי משנה שכר שכיר עבדך שכיר אינו עובד אלא ביום עבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה וכי תעלה על דעתך שעבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה והלא כבר נאמר [ס]כי טוב לו עמך [ע]עמך במאכל עמך במשתה וא"ר יצחק מכאן שרבו מוסר לו שפחה כנענית ואידך אי מהתם הוה אמינא ה"מ מדעתיה אבל בע"כ אימא לא קמ"ל אלא מאן תנא דלא יליף שכיר שכיר האי תנא הוא [פ]דתניא [צ]ושב אל משפחתו וגו' אמר ר"א בן יעקב במה הכתוב מדבר אי במוכר עצמו הרי כבר אמור אי בנרצע הרי כבר אמור הא אין הכתוב מדבר אלא במכרוהו ב"ד שתים ושלש שנים לפני היובל [ק]שהיובל מוציאו ואי ס"ד יליף שכיר שכיר למה לי נילף שכיר שכיר אמר רב נחמן בר יצחק לעולם יליף שכיר שכיר ואיצטריך ס"ד אמינא מוכר עצמו הוא דלא עבד איסורא אבל מכרוהו ב"ד דעבד איסורא אימא ניקנסיה קמ"ל אמר מר קמ"ל לעולם. מידי דחסנו עד לעולם: ומה

[ר]ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו וגו' במה הכתוב מדבר אי במוכר עצמו הרי כבר אמור אי במכרוהו ב"ד הרי כבר אמור הא אין הכתוב מדבר אלא בנרצע שתים ושלש שנים לפני היובל [ש]שהיובל מוציאו מאי משמע אמר רבא בר [ת]שילא אמר קרא איש איזהו דבר שנוהג באיש ואין נוהג באשה הוי אומר זו רציעה ואיצטריך למיכתב מכרוהו בית דין ואיצטריך למיכתב נרצע דאי אשמעינן מכרוהו ב"ד משום דלא מטאי זמניה אבל נרצע דמטאי זמניה אימא ניקנסיה ואי אשמעינן נרצע משום דעבד ליה שש אבל מכרוהו ב"ד דלא עבד ליה שש אימא לא צריכא ואיצטריך למיכתב ושבתם ואיצטריך למיכתב לעולם דאי כתב רחמנא לעולם הוה אמינא לעולם ממש כתב רחמנא ושבתם ואי כתב רחמנא ושבתם הוה אמינא ה"מ היכא דלא עבד שש אבל היכא דעבד שש לא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו שש אף סופו נמי שש קמשמע לן לעולם לעולמו של יובל[ת] אלא מאן תנא דלא יליף שכיר שכיר רבי היא דתניא ואם

תושאי דהוא אכרה להאי דרשה בהריא וכן דרך התלמוד. שם. ס. עי' שיטה לא נודע למי. ר. עי' שיטה לא נודע למי. כ. ומיתתר הוא עמך דה"מ למכתב כשכיר כתושב יהיה עד שנת היובל. תוס' כתובות מג. ל. של העבד. תוס' ע"כן ל: כדכתיב והיה כי יאמר העבד לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך ורי"ש אומר דאפי' נרסי' כי טוב לו עמך ניתא מדקאמר כי טוב לו עמך ש"מ שבך צריך לעשות. תוס' ב"ק פז:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com